

Skaderapportering bidrar till bättre framtida skydd för grödan

Om lantbrukarna inte rapporterar in skador från gäss och tranor kan forskare och vilthandläggare inte ta fram och utvärdera strategier som kan skydda grödorna. SLU-forskare misstänker att inte alla skador rapporteras in i dag och ber lantbrukare att använda det system som finns.

På våtmarker i jordbrukslandskapet samlas stora mängder gäss och tranor på kvälarna för att övernatta. På dagarna betar de på åkrarna i närheten. Antalet fåglar på en rastplats begränsas av hur mycket fåglarna har att äta inom en radie på cirka tio kilometer.

Mängden gäss och tranor har ökat dramatiskt i Europa under de sista 50 åren. Det beror dels på åtgärder inom naturvården, som artskydd, restaurering av våtmarker och skapande av skyddade områden, men också på jordbrukets utveckling sedan 1950-talet och dagens varmare klimat. Ett intensivare jordbruk har medfört säker tillgång till föda av god kvalitet under största delen av året. Gäss och tranor är extrema opportunister som lätt rör sig genom landskapet och har ändrat sin favoritplats för att söka föda från naturliga områden till odlade fält.

Fler fåglar ger större skador?

När fåglarna blir fler ökar motsättningarna mellan naturvård och jordbruk. Det gäller i synnerhet restaurering av våtmarker som ska minska läckaget av växtnäringssämnen och gynna biologisk

FOTO: MAGNUS FRIBERG

Flygande betesdjur. Grågäsen är en av fågelarterna som bidrar till stora skador på jordbruksgrödor varje år.

mångfald. Fler fåglar kan leda till fler fall av skador på grödor och mindre skördar. Men att antalet gäss och tranor ökar för varje år som går behöver inte betyda att det genast blir fler skador.

Dessa arters opportunistiska födoteende gör att väder, odlingsåtgärder och åtgärder för att begränsa skadorna kan ha en större inverkan på mängden skador än antalet fåglar. Det verkar dessutom som om problemen med några av dessa arter sprids till nya områden när antalet fåglar ökar, vilket kan leda till ökade kostnader för skadeförebyggande åtgärder och ekonomisk kompensation.

Nya skrämselfågelåtgärder

I Sverige förebygger vi skador genom en god kommunikation mellan lantbrukare och länsstyrelserna. Det är till länsstyrelserna lantbrukarna rapporterar in skador om de vill ha ekonomisk ersättning. Lantbrukare kan också få stöd för lokala förebyggande åtgärder som skrämselfågel, alternativa betesåkrar, och ibland genom skydds jakt.

Arbetet med förebyggande åtgärder har ökat sedan 2002. År 2017 betalade länsstyrelserna ut 11,3 miljoner kronor för skördeförstämningar och åtgärder för att skydda åkrarna mot stora betande fåglar.

Men flera av de förebyggande åtgärder som används i dag har litet eller inget stöd i forskningen. Dessutom blir gäss vana vid skrämselfågelutrustning som används återkommande, vilket pekar på att vi behöver utveckla nya skrämselfågelåtgärder.

Samarbete fyller kunskapsluckor

Vi behöver ta reda på var och när skador på gröda uppstår, vilka arter som orsakar dem och vilka grödor som är mest utsatta. Vi behöver också förstå varför skadorna uppstår och hur de skiljer sig åt i olika delar av landet för att kunna skraddarskyddsstrategier.

Vi måste få en bättre bild av hur effektiva olika skrämselfågelmetoder verkligen är, testa nya metoder (t.ex. drönare), och dessutom få kunskap om vad gässen och tranorna gör efter det att de blivit skrämmda. Flyger de till nästa fält och fortsätter beta där, eller kommer de ▶▶▶

FOTO: MAGNUS FRIBERG

tillbaka till samma fält och hur lång tar det i så fall? På så sätt kan vi få en uppfattning om det är skillnader mellan de olika skrämselfmetoderna, och när och var respektive metod ska användas.

Viktig rapportering

För att fylla alla dessa kunskapsluckor behöver vi hjälp av lantbrukare att rappor-

tera till Länsstyrelsen om deras grödor skadas. Det är bara då som forskarna kan få kunskap om den verkliga omfattningen av skadorna, hur många gårdar, var och när, skördeföruster, vilka fågelarter, typ av gröda och fält, och kan utveckla de mest effektiva förebyggande åtgärderna.

Samarbete mellan lantbrukare, tjänstemän och forskare inom tillämpad

ekologi är nödvändig för att utveckla framgångsrika förebyggande åtgärder. ■

TERESA MONTRAS JANER OCH MALIN TERÄVÄINEN, INSTITUTIONEN FÖR EKOLOGI; ENHETEN FÖR VILTEKOLOGI

DIANA – för mångfaldens bästa!

Viltfrö Ab är den enda på marknaden som tillverkar både fröblandningar för sådd och foder för biologisk mångfald. Vi utvecklar smakliga och fungerande produkter för nordiska förhållanden. Våra fröblandningar passar i SAM-ansökan. Vi är till nytta för såväl, jordbruket, skogsbruket och viltbruket. Dags att göra en insats för den biologiska mångfalden i åkerlandskapet! Dina intressen kan vara pollinerare, småfåglar, fältvilt, viltstyrning eller allmän biodiversitet!?

Diana fröblandningar för alla intressen!

- LANDSKAPSÅKER
- VILTÅKER
- ÄNGSÅKER
- POLLENÅKER

KOLLA EFTER NYÅR VÅRA NYA BLANDNINGAR FÖR MÅNGFALD I JORDMÅNEN! MÅNGFALDEN I LANDSKAPET BÖRJAR I ALVEN!

Handla via näthandeln på www.viltfro.se
 Rådgivning via viltfro@viltfro.se | + 358 400 784 449
 Malmgård Viltfrö Ab, Malmvägen 307, FI-02580 Sjundeå

Har du funktionstestat sprutan inför vårsådden?

Läs om hur det går till på www.sakertvaxtskydd.se

Säkert växtskydd